

WAWRZYNIEC ŻBIKOWSKI

Wydział Prawa i Administracji,
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

O Konstytucji Federacji Rosyjskiej: wybrane zagadnienia

Struktura Konstytucji Federacji Rosyjskiej oraz jej preambuła

Konstytucja Federacji Rosyjskiej składa się z preambuły, części pierwszej (właściwej), dzielącej się na dziewięć rozdziałów, oraz części drugiej, w której znalazły się przepisy końcowe i przejściowe. Poszczególne rozdziały części właściwej noszą następujące tytuły: „Podstawy ustroju konstytucyjnego”, „Prawa i wolności człowieka i obywatela”, „Ustrój federalny”, „Prezydent Federacji Rosyjskiej”, „Zgromadzenie Federalne”, „Rząd Federacji Rosyjskiej”, „Władza sądownicza”, „Samorząd terytorialny” oraz „Poprawki konstytucyjne i zmiana Konstytucji”¹. Konstytucja liczy 137 artykułów.

Zwraca uwagę kolejność ułożenia rozdziałów dotyczących władzy wykonawczej i ustawodawczej: pierwszy jest rozdział „prezydencki”, następnie dotyczący parlamentu, a rząd umieszczony został dopiero po nich. Kolejność taka zdaje się nie być przypadkowa i wskazywać na faktyczne

---

¹ A. Kubik (tłum.), A. Bosiacki (wstęp), *Konstytucja Rosji*, Warszawa 2000, s. 87.

znaczenie poszczególnych przedstawionych władz – zwłaszcza, że rozdziały dotyczące władzy wykonawczej zostały niejako „rozdzielone” znajdującym się pomiędzy nimi rozdziałem omawiającym Zgromadzenie Federalne.

Preambuła Konstytucji jest stosunkowo krótka i zaczyna się mogącym budzić pewną konfuzję zwrotem „My, mnogonacionalnyj narod Rossijskoj Federacii” – przez A. Kubika przełożonym jako „My, wielonarodowy lud Federacji Rosyjskiej”². Jest to konsekwencja faktu, iż na populację Rosji – obok samych Rosjan – składa się również ogromna liczba innych narodowości, takich jak Tatarzy, Ukraińcy czy rdzenne ludy Syberii.

Następnie preambuła odwołuje się do „wspólnego losu na swej ziemi”, deklaruje dążenie do „utwierdzenia praw i wolności człowieka, pokoju oraz zgody społecznej”. Preambuła deklaruje też zachowanie „historycznie ukształtowanej wspólnoty państwowej” oraz czczenie „pamięci przodków, po których odziedziczyliśmy miłość i szacunek do Ojczyzny, wiarę w dobro i sprawiedliwość”. Te dość enigmatyczne i mało precyzyjne sformułowania J. Kowalski ocenia jako efekt „jednego z najbardziej podstawowych problemów współczesnej Rosji, problemu z określeniem swej tożsamości historycznej i kulturowej”. Autor niniejszej pracy nie jest w pełni przekonany do tak daleko idącego sformułowania, choć niewątpliwie przytoczone zwroty odzwierciedlają problemy i kontrowersje związane z postrzeganiem wyjątkowo złożonej rosyjskiej historii.

Poza powyższymi zwrotami zawarty został też fragment o wskrzeszeniu suwerennej państwowości Rosji i umacnianiu

---

² Ibidem, s. 39.

jej demokratycznego fundamentu. Zdaje się, iż przytoczony fragment o wskrzeszeniu państwowości Rosji można oceniać jako następstwo okoliczności zdobycia władzy przez B. Jelcyna, który uzyskawszy – jeszcze w okresie funkcjonowania ZSRR – prezydenturę w Rosji, konkurował początkowo ze stojącym na czele ZSRR Michaiłem Gorbaczowem.

Preambuła niewątpliwie wyraża zupełnie inny system wartości, niż idee okresu radzieckiego³. Jej waga jest jednak w istocie niewielka: do preambuły, jak twierdzi J. Kowalski, „w piśmiennictwie rosyjskim (...) nie przywiązuje się zbyt wielkiego znaczenia. Zagadnienie preambuły nie budziło sporów i dyskusji, i w podręcznikach traktowane jest dość marginalnie”⁴.

Podstawy ustroju konstytucyjnego

Podstawy ustroju konstytucyjnego zawarte są w nazwanym tak rozdziale pierwszym, którego wyjątkowe znaczenie potwierdzone jest w art. 16, będącym ostatnim artykułem tego rozdziału. Stanowi on, iż „przepisy niniejszego rozdziału Konstytucji tworzą podstawy ustroju konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej i nie mogą zostać zmienione inaczej niż w trybie określonym przez niniejszą Konstytucję”, a także że „żadne inne przepisy niniejszej Konstytucji nie mogą pozostawać w sprzeczności

---

³ J. Kowalski, *Konstytucja Federacji Rosyjskiej a rosyjska i europejska tradycja konstytucyjna*, Warszawa – Poznań 2009, s. 353.

⁴ *Ibidem*, s. 355.

z podstawami ustroju konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej⁵”. Wyraźnie więc widać, iż postanowienia tego rozdziału mają być „szkieletem”, swego rodzaju podstawą dla kolejnych części Konstytucji. Jednocześnie art. 15 wskazuje na hierarchiczną wyższość Konstytucji względem wszystkich innych aktów prawnych.

Omawiany rozdział określa Rosję jako „demokratyczne federalne państwo prawa o republikańskiej formie rządów”. Już w art. 2 stwierdzono, iż „człowiek, jego prawa i wolności są wartością najwyższą”, a „uznanie, przestrzeganie i ochrona praw i wolności człowieka i obywatela jest powinnością państwa. Jak wskazują A. Bosiacki i H. Izdebski, „ustawa zasadnicza zbudowana jest w tym przypadku na zasadzie odwrotnej do konstytucji radzieckich, gdzie o prawach takich nie mówiono najpierw wcale, a potem przedstawiano je w ostatniej kolejności”⁶.

Podmiotem suwerenności i jedynym źródłem władzy w Federacji Rosyjskiej, według art. 3, jest jej „wielonarodowy lud”. Ciekawe postanowienie zostało zawarte w dalszej części tego artykułu - mianowicie wprost zakazano uzurpowania i zagarniania władzy. Art. 5 z kolei odnosi się do ustroju federalnego i wskazuje na rodzaje podmiotów federacji; na jego podstawie poszczególne republiki posiadają własne konstytucje i prawodawstwo. W istocie jednak kompetencje podmiotów federacji są ograniczone, a „jednolitość” Rosji jest gwarantowana między

---

⁵ Ten oraz kolejne cytowane fragmenty Konstytucji Federacji Rosyjskiej w przekładzie A. Kubika za: A. Kubik (tłum.), A. Bosiacki (wstęp), *Konstytucja Rosji*, Warszawa 2000.

⁶ A. Bosiacki, H. Izdebski, *Konstytucjonalizm rosyjski: historia i współczesność*, Kraków 2013, s. 302.

innymi przez art. 15, który wskazuje, że Konstytucja ma najwyższą moc prawną i obowiązuje na całym terytorium Federacji Rosyjskiej, a „ustawy i inne akty prawne wydawane w Federacji Rosyjskiej nie mogą być sprzeczne z Konstytucją Federacji Rosyjskiej”. Nadmienić trzeba, że podział administracyjny Rosji nie jest jednolity i obok republik istnieją też kraje, obwody czy miasta o znaczeniu federalnym: zamiast konstytucji posiadają one jednak własny statut o odpowiadającej jej roli.

Art. 7 i 8 tworzą podstawy ustroju socjalno-ekonomicznego Rosji: art. 7 mówi o tym, że „Federacja Rosyjska jest państwem socjalnym” – jednocześnie ustęp drugi tego artykułu konkretyzuje to w postaci udzielenia ochrony pracy i zdrowiu ludzkiemu, ustanowieniu gwarantowanej płacy minimalnej, otoczeniu opieki rodziny czy też obywateli w starszym wieku, a także deklaracji rozwoju systemu opieki socjalnej, wprowadzeniu państwowych świadczeń emerytalnych, zasiłków oraz innych gwarancji ochrony socjalnej. Artykuł ten wyraża zatem dążenie do zachowania przez państwo rosyjskie charakteru socjalnego, otaczającego opieką swoich obywateli. Z kolei art. 8 gwarantuje „integralność przestrzeni ekonomicznej, swobodny przepływ towarów, usług i środków finansowych, wspieranie konkurencji oraz swobodę działalności gospodarczej”, chroni się też różne rodzaje własności. Ten artykuł stanowi już wyraźny przełom w porównaniu z okresem radzieckim i kładzie podwaliny pod funkcjonowanie gospodarki wolnorynkowej. Dodać można też, iż art. 9 wskazuje na szczególne znaczenie ziemi i zasobów naturalnych, co postrzegać można w kontekście

szczególnie ważnej roli tych czynników w rosyjskiej gospodarce.

Art. 10 i 11 opisują podział władzy na władzę ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską oraz ich wzajemną niezależność, a także nazwy poszczególnych organów władzy państwowej. Z kolei art. 12 wprowadza gwarancje dla funkcjonowania samorządu terytorialnego, co można ocenić jako chęć realizacji międzynarodowych standardów oraz wymogów dla demokratycznego państwa prawa, jakim Federacja Rosyjska ma być zgodnie z art. 1.

W tej części zagwarantowane są też ideologiczna różnorodność i pluralizm polityczny (art. 13) czy też świeckość państwa (art. 14).

Jak wykazano powyżej, rozdział pierwszy przedstawia najbardziej kluczowe i fundamentalne kwestie związane z ustrojem państwa, zasadami prawnymi, poszczególnymi rodzajami władz oraz prawami obywateli. Nie wyczerpuje on jednak tej tematyki i poszczególne obszary są rozwijane w kolejnych częściach Konstytucji.

Ustrój federalny

Rozdział trzeci dotyczy ustroju federalnego; jak zostało wspomniane, w skład Federacji Rosyjskiej wchodzi szereg podmiotów o różnych formach, takich jak republiki czy obwody. W art. 65 następuje szczegółowe wyliczenie wszystkich podmiotów Federacji Rosyjskiej.

Na wstępie wspomnieć można o istotnej - zwłaszcza z punktu widzenia relacji międzynarodowych - niedawnej nowelizacji właśnie art. 65. W 2014 r., po sukcesie ukraińskiej Rewolucji Godności, wojska rosyjskie zajęły

należący do Ukrainy Krym⁷, który następnie został uznany przez Rosję za swoje terytorium. W związku z tym nastąpiła nowelizacja art. 65, na mocy której podmiotami federacji stały się Republika Krym i miasto Sewastopol⁸, choć zgodnie z prawem międzynarodowym są one częścią Ukrainy⁹; również zdecydowana większość społeczności międzynarodowej nie uznała tej aneksji¹⁰.

Podstawy określenia statusu poszczególnych podmiotów zostały wskazane w art. 66. Art. 68 stanowi podstawę dla polityki językowej: określa on, że językiem państwowym Federacji Rosyjskiej na całym jej terytorium jest język rosyjski, ale jednocześnie przyznaje republikom prawo określania własnych języków państwowych. Kolejne postanowienia odnoszą się między innymi do gwarancji praw rdzennych „niewielkich liczebnie narodowości”, do flagi, godła i hymnu Federacji Rosyjskiej, a także do kwestii stołecznej – stolicą Federacji Rosyjskiej jest Moskwa.

---

⁷ *Putin acknowledges Russian military servicemen were in Crimea*, <<https://www.rt.com/news/crimea-defense-russian-soldiers-108/>> [dostęp: 12.03.2017].

⁸ *Опубликована новая редакция Конституции РФ с поправками о присоединении Крыма и Севастополя*, <<https://pravo.ru/news/view/103978/>> [dostęp: 12.02.2017].

⁹ Ch. Marxsen, *The Crimea Crisis. An International Law Perspective*, <http://www.mpil.de/files/pdf4/Marxsen_2014_-_The_crimea_crisis_-_an_international_law_perspective.pdf> s. 390, [dostęp: 12.02.2017].

¹⁰ J. Bender, *These are the 6 countries on board with Russia's illegal annexation of Crimea*, <<http://businessinsider.com.pl/international/these-are-the-6-countries-on-board-with-russias-illegal-annexation-of-crimea/6wxsh1n>> , [dostęp: 12.03.2017].

Artykuły 71-74 wskazują na kompetencje poszczególnych organów władzy na poziomie centralnym oraz na poziomie podmiotów federacji. Analiza tych postanowień prowadzi do konkluzji, iż pomimo nominalnie federacyjnego charakteru państwa, dominującą rolę w Rosji odgrywa niewątpliwie władza centralna i samodzielne kompetencje poszczególnych podmiotów są w istocie ograniczone - większość kompetencji podmiotów federacji wykonywana jest wspólnie z organami federalnymi. Do kompetencji federacji należą nie tylko polityka zagraniczna, ochrona i bezpieczeństwo czy wspólna służba państwowa, ale też między innymi władztwo terytorialne państwa, regulacje w zakresie praw i wolności, określanie systemu oraz funkcjonowania federalnych organów władzy oraz określanie programów federalnych z zakresu rozwoju państwowego, gospodarczego, społecznego, kulturalnego i narodowego; wskazuje się, że „tego typu określenia powodują wąski zakres uprawnień poszczególnych podmiotów państwa”¹¹. Wyliczenie kompetencji wspólnych władz centralnych i podmiotów federacji ma miejsce w art. 72 i obejmuje między innymi walkę z katastrofami i klęskami żywiołowymi, ochronę środowiska, ustawodawstwo administracyjne czy ochronę praw mniejszości narodowych. Podmioty federacji mogą wydawać swoje własne ustawy oraz inne akty normatywne, nie mogą być one jednak sprzeczne z ustawami federalnymi. Podkreślić należy, że republikom

---

¹¹ A. Bosiacki, H. Izdebski, *Konstytucjonalizm...*, s. 305.

i innym podmiotom federacji nie przysługuje podmiotowość prawnomiędzynarodowa¹².

Naczelnne organy władzy państwowej

Art. 80 Konstytucji stanowi, że Prezydent Federacji Rosyjskiej jest głową państwa. Jak wskazują A. Bosiacki i H. Izdebski, „w sensie instytucjonalnym konstytucja wprowadziła model władzy prezydenckiej. W stosunkach wewnętrznych prezydent federacji jest głową państwa i zwierzchnikiem rządu federalnego”¹³. Można to postrzegać w kontekście rywalizację o władzę pomiędzy prezydentem Jelcynem a parlamentem w pierwszym okresie funkcjonowania Federacji Rosyjskiej oraz obecnie funkcjonującego systemu, na którego czele stoi Władimir Putin.

Konstytucja przyznaje prezydentowi szereg uprawnień. Ma on gwarantować jej przestrzeganie, chronić prawa i wolności człowieka i obywatela, bronić suwerenności Rosji oraz określać podstawowe kierunki wewnętrznej i zagranicznej polityki państwa. Reprezentuje on też Rosję w kraju i w stosunkach międzynarodowych; jest on również zwierzchnikiem rządu federalnego, który to rząd może w swobodnie zdymisjonować. Od 2008 prezydencka kadencja wynosi sześć lat¹⁴. Istnieje procedura złożenia prezydenta z urzędu, wzorowana na amerykańskim impeachmentie¹⁵.

---

¹² Ibidem, s. 306.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem, s. 306.

¹⁵ Ibidem, s. 308.

Organem władzy ustawodawczej w Rosji jest Zgromadzenie Federalne, składające się ze wspomnianej już Dumy Państwowej i Rady Federacji. Duma stanowi izbę niższą, w skład której wchodzi 450 deputowanych. Od 2008 roku kadencja Dumy wynosi pięć lat¹⁶. W skład Rady Federacji wchodzi z kolei „po dwóch przedstawicieli każdego z podmiotów federacji, z których jeden formalnie reprezentuje organ stanowiący, a drugi organ wykonawczy podmiotu”¹⁷.

Kompetencje Dumy Państwowej określa art. 103. Są to między innymi: udzielanie zgody Prezydentowi na powołanie premiera, udzielanie wotum zaufania rządowi czy ogłaszanie amnestii. Duma (na podstawie art. 105) uchwała ustawy federalne, przekazywane następnie Radzie Federacji i po jej aprobacie podpisywane przez prezydenta. Rada Federacji posiada też inne istotne kompetencje, wśród których wyróżnić można zatwierdzanie zmian granic między podmiotami Federacji Rosyjskiej, zatwierdzanie prezydenckich dekretów o wprowadzeniu stanu wojennego bądź stanu wyjątkowego, zarządzanie wyborów Prezydenta Federacji Rosyjskiej czy też powoływanie i odwoływanie Prokuratora Generalnego Federacji Rosyjskiej.

Władza wykonawcza w Rosji sprawowana jest przez rząd; premiera (Przewodniczącego Rządu Federacji Rosyjskiej) powołuje prezydent za zgodą Dumy. Rolą rządu jest między innymi opracowanie, przedstawienie Dumie i wykonanie budżetu federalnego, zarządzanie własnością federalną, podejmowanie działań w zakresie obronności,

---

¹⁶ Ibidem, s. 310.

¹⁷ Ibidem.

praworządności czy też praw i wolności obywateli. Rząd może wydawać uchwały i rozporządzenia, które jednak mogą być uchylone przez prezydenta. Warunkiem jest ich sprzeczność z Konstytucją, ustawami federalnymi - lub też z dekretami samego prezydenta.

Odnosząc się do wzajemnych kompetencji prezydenta, parlamentu i rządu, stwierdzić należy, iż zdecydowanie dominującym organem jest prezydent. Przysługują mu szerokie uprawnienia w zakresie kreowania rządu. Na mocy art. 111 to właśnie Prezydent, za zgodą Dumy Państwowej, powołuje Przewodniczącego Rządu Federacji Rosyjskiej. To prezydentowi przysługuje też uprawnienie do przedstawienia kandydata na to stanowisko, którą to kandydaturę rozpatruje Duma Państwowa. Wyjątkowo ważny jest przepis zawarty w art. 111 punkt 4, zgodnie z którym „po trzykrotnym odrzuceniu przez Dumę Państwową przedstawionych kandydatur na stanowisko Przewodniczącego Rządu Federacji Rosyjskiej, Prezydent Federacji Rosyjskiej powołuje Przewodniczącego Rządu Federacji Rosyjskiej, rozwiązuje Dumę Państwową i zarządza nowe wybory”. Widać więc, iż pomimo faktu, że zgoda Dumy na kandydaturę premiera jest wymagana, to jej konsekwentna odmowa może doprowadzić jedynie do skrócenia kadencji samej Dumy - jednocześnie deputowani nie mają żadnych możliwości wymuszenia na prezydencie przedstawienia pożądanego przez siebie kandydata. Co więcej, prezydent może też (art. 83 oraz art. 117) podjąć decyzję w sprawie dymisji Rządu.

W związku z art. 93 Rada Federacji na podstawie wniosku wysuniętego przez Dumę Państwową może złożyć z urzędu prezydenta, może to jednak nastąpić jedynie w związku z oskarżeniem o zdradę stanu lub popełnienie

innego ciężkiego przestępstwa, potwierdzonego orzeczeniem Sądu Najwyższego Federacji Rosyjskiej o wystąpieniu w działaniach Prezydenta Federacji Rosyjskiej znamion przestępstwa oraz orzeczeniem Sądu Konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej o przestrzeganiu obowiązującego trybu wysunięcia uchwały. Tego rodzaju procedurę impeachmentu należy postrzegać jako trudną do przeprowadzenia w praktyce.

Duma Państwowa może też wyrazić rządowi wotum nieufności. Nie jest ono jednak decydujące i prezydent może, ale nie musi w jego efekcie zdymisjonować rząd (warto pamiętać, iż uprawnienie takie przysługuje prezydentowi również bez wotum nieufności ze strony Dumy; wyrażenie wotum można zatem traktować jako jedynie swoisty apel do prezydenta o skorzystanie z tego uprawnienia). W razie odmowy dymisji Duma może w ciągu trzech miesięcy wyrazić wotum nieufności ponownie i wówczas prezydent musi albo zdymisjonować rząd, albo rozwiązać samą Dumę Państwową (art. 117).

W zakresie wyżej wskazanych organów władzy wyraźna jest dominacja prezydenta. Posiada on znaczne uprawnienia, w tym - przysługujące wobec parlamentu i rządu. Jednocześnie sam parlament i rząd mają bardzo niewielkie (niemalże zerowe) możliwości wpływu na działania prezydenta. Podział władz został więc formalnie zachowany, nie ulega jednak wątpliwości, iż pomiędzy kompetencjami poszczególnych organów władz nie zachodzi równowaga.

Rozdział 7 odnosi się do władzy sądowniczej: najważniejszymi organami wymiaru sprawiedliwości są Sąd Konstytucyjny oraz Sąd Najwyższy; w 2014 r. zlikwidowany został funkcjonujący do tego czasu na podstawie art. 127

Najwyższy Sąd Arbitrażowy Federacji Rosyjskiej¹⁸. Wymiar sprawiedliwości w Rosji sprawowany jest wyłącznie przez sądy, a tworzenie sądów specjalnych jest bezprawne. Sędziowie są niezawisli i nieusuwalni, podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom federalnym. Konstytucja, poprzez art. 129, reguluje też podstawy funkcjonowania Prokuratury Federacji Rosyjskiej, stanowiącej jednolity i scentralizowany system.

Zakończenie

Konstytucja Federacji Rosyjskiej jest aktem przyjętym w roku 1993 - w burzliwym okresie po upadku Związku Radzieckiego. Znaczny wpływ miały na nią okoliczności walki politycznej w Rosji w tych latach. W związku z tym istnieć mogło ryzyko jej szybkiego upadku, okazała się jednak być aktem trwałym i z niewielkimi zmianami obowiązuje ona do dnia dzisiejszego.

Konstytucja określa założenia ustroju federalnego. Wskazać jednak należy, że kompetencje przyznane organom władzy centralnej są dominujące, a znaczną część przyznanych podmiotom federacji kompetencji muszą one wykonywać wspólnie z organami centralnymi.

Struktura organów władzy centralnej została określona na zasadzie trójpodziału. Głową państwa jest prezydent, posiadający znaczne kompetencje. Premier wraz z rządem faktycznie mu podlegają. Parlament - Zgromadzenie Federalne

---

¹⁸ *Подписан закон о поправке к Конституции «О Верховном Суде Российской Федерации и прокуратуре Российской Федерации»*, <<http://kremlin.ru/acts/news/20170>>, [dostęp: 11.02.2017].

- składa się z dwóch izb: wybieranej w wyborach powszechnych Dumy Państwowej oraz Rady Federacji, do której delegują przedstawicieli podmioty federacji. Odrębną gałęzią władzy jest wymiar sądownictwa. Pomędzy poszczególnymi organami władzy brak jest równowagi; podmiotem dominującym jest niewątpliwie prezydent.

Charakterystyczna dla rosyjskiej Konstytucji jest wewnętrzna hierarchiczność przyjętych norm: jako najważniejsze z nich wprost określono normy zawarte w rozdziale pierwszym, odnoszącym się do podstaw ustroju konstytucyjnego. Resztę można podzielić w zależności od trybu zmiany: dla postanowień rozdziału drugiego i dziewiątego przewidziano bardziej restrykcyjną procedurę. Dalej są rozdziały do trzeciego do ósmego i art. 65, wyliczający podmioty federacji.

Konstytucję Federacji Rosyjskiej można określić jako akt nowoczesny, choć miejscami zdaje się ona być nadmiernie szczegółowa, a niektóre postanowienia pozostają z sobą w konflikcie (jak normy art. 7 i 8). Nie zmienia to faktu, że stanowi ona niewątpliwie znaczny postęp w porównaniu z ustawami zasadniczymi okresu sowieckiego i przynajmniej formalnie zapewnia w Rosji rządy prawa (ocena praktycznych aspektów funkcjonowania tych postanowień wykracza poza ramy tej pracy). W związku z powyższym ów akt prawny może zasługiwać na aprobatę.